
Koszykowa

Dzielnice: Śródmieście

Osiedla: Śródmieście Południowe

Atrybuty: Nazwy pochodzące od wyrazów pospolitych

Rok utworzenia nazwy: 1885

Opis

Przebiegała przez dawny folwark królewski wydzielony z terenów Ujazdowa i Kałużyna - Koszyki, którego nazwa z kolei pochodziła od umacniania wałów Lubomirskiego plecionymi koszykami.

Do 1954.05.20 taką samą nazwę nosiła dzisiejsza ul. Papierowa.

Ciekawostki

Powstała w 1770(68?) jako ulica wybiegająca z placu gwiazdowego Na Rozdrożu: łączyła ten plac z pl. Zawiszy i rogatekami. W 1825 wał odsunięto od ulicy, dzięki czemu powstało miejsce na budowy. Przebiegała wówczas wzdłuż wału przez Koszyki, folwark królewski, który w 1860 rozparcelowano. Ulica nazywała się Koszyki, ale w 1885 zatwierdzono jej dzisiejszą formę. Wsadzana była kasztanami i biegła wśród ogrodów i pól, była to droga gruntowa, tyle, że umocniona. W 2. poł XIX w. zaczęto zabudowywać ulicę kamienicami. Niezabudowana była w zasadzie do końca XIX w., stanowiła jedynie miejsce podmiejskich wycieczek. W 1926 rozparcelowano grunty Leopolda Kronenberga i hr. Feliksa Sobańskiego w pobliżu pl. Na Rozdrożu. W 1944 ulica została zniszczona w okolicy Marszałkowskiej. W XXI w. chciano zastąpić obecną nazwę (lub Rakowiecką) ulicą Ofiar Więzień Okresu Stalinowskiego.

Stan obecny:

Nr 2: Ministerstwo Sprawiedliwości.

Nr 6: Dom mieszkalny Spółdzielni Budowlano-Mieszkaniowej Kresowa. Powstał w stylu art deco w 1927-31 wg proj. Adolfa Inatowicza-Łubiańskiego. Po 1945 dobudowano skrzydło łączące blok z podobnym domem przy al. Ujazdowskich 11.

Nr 6a: Dom mieszkalny Spółdzielni Mieszkaniowej Idealna. Powstał w stylu art deco w 1927-31 wg proj. Adolfa Inatowicza-Łubiańskiego. Po 1945 skuto wszelką ornamentykę. W 1998 dobudowano piętro, a belvedere przykryto kopułą. Oprócz tego wymieniono drzwi wejściowe. W 1938 roku, po

śmierci żony Zuli Pogorzelskiej, przeprowadził się tuż kamienicy przy al. Niepodległości 132/136 Konrad Tom wł. Konrad Runowiecki (1887-1957) - autor tekstów kabaretowych (szmonces "Sęk") i tekstów licznych przebojów ("Tyle miłości", "Nic o tobie nie wiem", "Kocha, lubi, szanuje", "O`Key"), ponadto scenarzysta ("Antek policmajster", "Ada, to nie wypada", "Książątka") i aktor filmowy ("Pani minister tańczy", "Wacusz", "ABC miłości", "Co mój mąż robi w nocy...", "Jego eksceleńcja subiekt"). W czasie okupacji hitlerowskiej związany jako autor, aktor i reżyser z zespołem artystycznym Armii Polskiej w ZSRR pod dowództwem gen. Władysława Andersa, przeszedł z nim szlak bojowy na Bliskim Wschodzie. Po wojnie wyjechał do Los Angeles.

Osiedle Latawiec. Powstało w 1953-5 wg proj. Eleonory Sekreckiej, jako mniej reprezentacyjna część osiedla MDM. Nazwa wzięła się od kształtu osiedla, ograniczonego ulicami Armii Krajowej Marszałkowską - Mokotowską Koszykową. Część domów ma na parterze punkty usługowe i sklepy.

Nr 8: kamienica Flory Krygierowej. Zbudowana w 1928 wg proj. Marcina Weinfelda na bazie kamienicy W. Kleindla z 1911-4 wg proj. Juliusza Nagórskiego. Balustrady z tralkami po wojnie zastąpiono barierką z cienkich prętów. Była to luksusowa kamienica, z windą kuchenną i zdobieniami sufitów.

Nr 10: kamienica O. Robinsona. Powstała w 1937-8 wg proj. Lucjana Korngolda. W wejściu od sieni zachowała się plakieta z datą i nazwiskiem projektanta. Była to bardzo ekskluzywna kamienica, po wojnie niestety rozkradzono elementy wykończenia: ozdobne kraty grzejników, drzwi wejściowe itp. Wykonane w zakładzie S.G. Rosmańskiego.

Nr 14: kamienica. Zbudowana w 1936 jako jedna z 5 identycznych. Luksusowa, z dobrze zachowanymi wnętrzami.

Nr 18: Gmach konsulatu Czeskiego. Powstała w 1880 wg proj. Stanisława Adamczewskiego dla Feliksa i Serafimy Bahrów połączony był z drugą willą tych właścicieli przy al. Róż 16. W 1888 willę kupiła Helena Gerschow i w 1888-90 została ona rozbudowana dla hr. Aleksandra Uwarowa, prawdopodobnie wg proj. Bronisława Muklanowicza. W 1921 nabył ją rząd Czechosłowacji na swoją ambasadę, przerobiony gruntownie wg proj. Teodora Burszego. 03.09.1939 przed ambasadą odbywały się manifestacje dla poparcia emigracyjnych władz Czechosłowacji, zajętej już w marcu 1939. W 1944 budynek został trochę uszkodzony i odbudowany, tak, że uzyskał zupełnie inny wygląd. Dziś, od rozpadu Czechosłowacji, mieści się tu ambasada Czech.

Nr 20: kamienica Antoniego Kożuchowskiego. Zbudowana w 1895-6, w 1911 dobudowano modernistyczną oficynę. W trakcie powojennej odbudowy straciła swoje zdobienia, rozebrano również oficynę poprzeczną i część zachodniej. Na klatce schodowej nisza, w której kiedyś stała bliżej niezidentyfikowana rzeźba. W podwórzu, tuż przy wejściu do jednej z klatek schodowych kapliczka, wmurowana w ścianę zadaszona trójkątna kapliczka z obrazem Matki Boskiej.

Nr 24: kamienica Apolinarego Szymborskiego. Zbudowana w 1902 wg proj. Juliusza Dzierżanowskiego z elementami secesji.

Nr 26: Biblioteka Publiczna. Zbudowana w 1912-4 wg planów Jana Heuricha syna z fundacji Eugenii i Stanisława Kierbedziów. Pracami kierował Alfons Gravier. W 1913, podczas kończenia budynku zawaliła się attyka. Dobudowano również magazyn książek. Przeniesiono tutaj z Rysiej 1 części księgozbioru Bolesława Prusa. W 1924 żona Prusa, Oktawia, przekazała bibliotece pamiątki po mężu: rękopis Lalki, niekompletny autograf Faraona, notatniki Prusa itp. 01.02.1928 Towarzystwo Biblioteki Publicznej zostało rozwiązane i zbiory przekazano miastu. Budynek rozbudowano w 1938 wg proj. T. Ćwierdzińskiego zgodnie z programem dyrektora placówki, Faustyna Czerwijowskiego, na tyłach powstał również kompleks piętrowych budynków z czytelnią i wypożyczalnią dla dzieci i młodzieży. W 1939 budynek został zburzony, a w 1945 hitlerowcy spalili magazyn książek. Część zbiorów Prusa, głównie rękopisy, odnaleziono koło Legnicy. W 1948-50 wyremontowano oficyny i dobudowano skrzydło na miejscu spalonego magazynu. W 1968-72 dobudowano nowe skrzydło wg proj. Wiesława Rzepki, Adriany Kłosińskiej i Lecha Gruszczyńskiego. Zbiory pochodzą głównie z obowiązkowego egzemplarza, jaki zawsze jest dawany bibliotece. Obecnie jest tu 1.400.000 sztuk

zbiorów.

Nr 28: Nowy Magazyn Książek. Powstał w 1962-72 wg proj. Wiesława Rzepki, Adriany Kłosińskiej i Lecha Gruszczyńskiego. Front wypełniono skrzydłem biblioteki.

Nr 30: kamienica Higerów i Pejsacha Rotberga. Zbudowana w 1897-8 wg proj. Stefana Szyllera, posiadała bogaty wystrój. Uszkodzony w 1944, szybko został odbudowany, a w latach 60 XX w. pozbawiony ozdób. W latach 1946-1987 mieszkał w niej Artur Eisenbach (1906-1992) - historyk żydowskiego pochodzenia, wybitny znawca dziejów ludności żydowskiej w Polsce. W latach 1946-52 był ekspertem w procesach hitlerowskich zbrodniarzy wojennych w kraju, później przez wiele lat kierował archiwum Żydowskiego Instytutu Historycznego, którego dyrektorem był w latach 1966-68 (zdymisjonowany w związku z wydarzeniami marcowymi). W swym dorobku miał kilkadziesiąt artykułów, monografii i studiów dotyczących różnych aspektów życia Żydów w Polsce, m.in. "Badania naukowe w getcie warszawskim", "Hitlerowska polityka eksterminacji Żydów", "Hitlerowska polityka zagłady Żydów", "Z dziejów Żydów polskich w XVIII i XIX w." czy wstęp i redakcję "Kronik z getta warszawskiego" autorstwa swojego szwagra - Emanuela Ringelbluma. W 1987 roku wyjechał do Izraela, gdzie zmarł śmiercią samobójczą i tam został pochowany. Jego symboliczny grób znajduje się na Cmentarzu Żydowskim przy ul. Okopowej.

Nr 31: kamienica Freilicha i Spiwaka. Powstała w 1936-7 wg proj. Henryka Spiwaka. Po poprzedniej kamienicy pozostały oficyny, wypalone w 1939 i rozebrane do parteru po 1960. Na resztkach murów cokołu oficyny poprzecznej powstał po wojnie parterowy pawilon handlowy. Na lewej ścianie podwórza, tuż przy wejściu z długiego korytarza bramy, umieszczona na ścianie wśród dzikiego wina maleńka kapliczka z czarną figurką Matki Boskiej.

Nr 33: Blok mieszkalny. W 1944 wleciał na podwórko poprzedniej kamienicy Stukas, niemiecki samolot, rozbijając się o ścianę.

Zabudowania gospodarcze. Stoją w głębi posesji, pochodzą z 1890-5. Mieściły początkowo stajnie, potem m.in. rozlewnię wody sodowej, wozownię Niewęgłowskiego, cukiernię Phillipów, a w czasie okupacji drukarnię i redakcję “Barykady, drukującej też “Biuletyn Informacyjny i inne podziemne gazety.

Nr 34/50: Blok MDM. Powstał w latach 1950-1953 wg projektu zespołu pod kierunkiem Stanisława Jankowskiego, Jana Knothe, Józefa Sigalina i Zygmunta Stępińskiego. Zwieńczony dekoracją rzeźbiarską - alegoriami Muzyki, Sztuk Pięknych oraz Teatru. Tę pierwszą wykonał w 1952 roku (w przeciągu kilku tygodni od wygrania konkursu) Józef Gosławski wraz ze swoją żoną Wandą z Mankinów oraz bratem Stanisławem. Tę drugą wykonał w 1954 roku Kazimierz Mieczysław Bieńkowski, uzyskując za nią I nagrodę w ogłoszonym wówczas konkursie.

Nr 35: kamienica Gustawa Wojciechowskiego. Powstała w 1913-4, w stylu wczesnego modernizmu, z dwoma podwórzami. Tu mieszkała i tworzyła w latach 1936-1962 Grażyna Bacewiczówna (1909-1969) - wybitna kompozytorka i skrzypaczka, o czym przypomina pamiątkowa tablica z granitu na frontowej ścianie budynku (odsłonięcie - 9 III 1983 roku). Nad tekstem znajduje się wizerunek kompozytorki.

Nr 49a: kamienica Henryka Kocha. Zbudowana w 1893-4 wraz z dwutaktową oficyną poprzeczną i jednotaktową zachodnią. Ok. 1950 gipsowy detal fasady został zniszczony. Na klatce schodowej resztki polichromii motywy roślinne. Na ścianie w podwórzu niewielka kapliczka z ryngrafem w kolorze srebrnym.

Nr 51a: oficyny kamienicy Józefa Rotbarda. Zbudowane w 1912 wg proj. Henryka Stifelmana. Powstały na zapleczu kamienicy z 1900, która nie przetrwała II wojny.

Nr 54: Biurowiec IPC Business Centre. Powstał w 1993 wg proj. Ivo Majorinicia, Janusza Targowskiego.

Nr 55: Wydział Architektury Politechniki Warszawskiej. Pierwotnie był to budynek rosyjskiego V Gimnazjum Męskiego, zbudowanego w 1905-13 wg proj. Antoniego Jabłońskiego-Jasieńczyka.

Zastosowano tu nowoczesną konstrukcję szkieletową i ornamentykę secesji petersburskiej. W 1976-9 budynek rozbudowano i zmodernizowano wg proj. Konrada Kucza-Kuczyńskiego. W podziemiu działa klub i restauracja Apetyt Architektów.

Pawilon główny. Składa się z dwóch części, pierwotnie niższych o różnej wysokości, obecnie zrównanych na wysokości trzeciego piętra. W 1944 zburzono część zachodnią, odbudowana została całkowicie dopiero w 1977, z dodatkiem trzeciego piętra. W 1998 wnętrza zostały zmodernizowane w 1998 w stylu high-tech.

Oficyna południowa. Zbudowana w 1905-7.

Pawilon gimnastyczny. Zbudowany w 1909-13.

~ Pałacyk Piotra Maurycego Glaira. Powstał w 1778 dla sekretarza i tajnego radcy SAPa. Stał na osi dzisiejszej ul. Lwowskiej, która stanowiła wówczas główną aleję ogrodu pałacowego. W 1787 pałac przebudowano dla bratanicy króla Teresy Tyszkiewiczowej. W 1788 dobudowano oficyny i zmieniono układ ogrodu. W 1819 rozbudowano oficyny.

Nr 57: Kamienica firmy budowlanej Horn & Rupiewicz (drugi adres Lwowska 17).

Nr 58: kamienica Józefa Hintza (drugi adres Piękna 43). Powstała w 1909-11 z dekoracjami w charakterze rocailly z kwiatami.

Nr 59: kamienica Ludwika Tschirschitza. Powstała w 1911-2. Oficyny zapewne młodsze. Na fasadzie początkowo były maszkarony, po odbudowie zaprojektowano amorki podtrzymujące pęk trawy. Znajduje się tu także płaskorzeźba pół konia, pół smoka wśród fal. Wewnątrz kapliczka z figurą Matki Boskiej.

Nr 61: oficyna kamienicy Uzdowskiego. Zbudowana w 1914, w latach 30 kupiona wraz z kamienicą przez Klarę Grun.

Nr 62: kamienica Wincentego Colonny-Walewskiego (drugi adres: Piękna 47). Zbudowana w 1911.

Nr 63: Hala targowa Koszyki. Powstała w 1906-8 wg proj. Juliusza Dzierżanowskiego. Cały budynek kosztował 396.000 rubli, a budowa prowadzona była przez firmę Kuksz i Lüdtke. Od początku odbywa się tu handel. Na budynku wiele ozdób w stylu art nouveau, łby wołów, tarcze z Syrenami, kwiaty secesyjne dłuta Zygmunta Otto. Bramy i okucia wykonała firma H. Zieleziński.

Hala targowa. Przeznaczona była na handel artykułami spożywczymi. Podzielona była na 4 duże sklepy piętrowe, 24 mniejsze, 60 jatek mięsnych, 12 rybnych i 144 stragany. Po 1950 dobudowano parterowe pawilony handlowe.

Budynek administracyjno-mieszkalny. Część budynku na wschodnim boku posesji, na tylnym dziedzińcu.

Nr 64: kamienica Colonny-Walewskiego. Zbudowana w 1911, od drugiej strony nosi adres: Piękna 47. Następnym właścicielem był Wolf Hufnagel, kamienicznik, zaczynający od handlu płótnem na Gęsiej. W czasie wojny lekko zniszczona i pieczołowicie odbudowana.

Nr 67: kamienica rodziny Berke. Zbudowana w 1897-8, w 1899 dobudowano oficyny. W 1950 detale fasady skuto, odtwarzając je w uproszczeniu w 1995. W podwórzu znajduje się kapliczka - figura Matki Boskiej umieszczona na białym cokole, całość ogrodzona płotkiem tworzy plan krzyża.

Nr 69: kamienica Ludwika Szansera. Powstała w 1895-6. Ok. 1900 dobudowano piętro i wschodnią oficynę. Wystrój fasady skuto w latach 60, a balkony z osi 2 i 6 usunięto. Do 1952 roku mieszkał tu piosenkarz Mieczysław Fogg (1901-1990), o czym przypomina tablica pamiątkowa odsłonięta 7 X 2010 roku.

Nr 70: kamienica Próchnickich (drugi adres: Emilii Plater 1). Powstała w 1913-4 wg proj. Mariana Kontkiewicza dla rodziny architekta. 13.12.1922 przeniósł się do mieszkania swej żony Marszałek Józef Piłsudski. Tutaj mieszkał również i działał podczas okupacji hitlerowskiej Norbert Barlicki (1880-1941) - prawnik, publicysta, działacz PPS, o czym przypomina tablica pamiątkowa z piaskowca, umieszczona na frontowej ścianie budynku, odsłonięta 5 X 1957 roku. Nad tekstem jego wizerunek z brązu. Dekoracje kamienicy skuto w latach 60 XX w.

Nr 75: Zespół Gmachów Wydziału Fizyki PW.

Zakład Techniki Świetlnej starej Kreślarni z 1922 wg proj. T. Zielińskiego.

Kreślarnia. Powstała w 1922 wg proj. Tadeusza Zielińskiego; budynek zrealizowano bez skrzydła od

ogrodu. Tympanon wykonał zapewne Zygmunt Langman. Po 1945 nadbudowano piąte piętro. Stróżówka. Powstała w 1922 wg proj. Tadeusza Zielińskiego.

Dom Profesorów. Powstał w 1900-1 wg proj. Bronisława Brochwicz-Rogóyskiego. W 1944 został spalony, a po wojnie rozebrany i postawiony od nowa w zmienionej postaci, z zachowanym starym przyziemiem. Mieszkał tu Zygmunt Boretti (1906-1984) - profesor Politechniki Warszawskiej, dziekan Wydziału Budownictwa Wodnego (1952-1955), twórca szkoły konstrukcji hydrotechnicznych. Gmach Wydziału Technologii Chemicznej i Elektrotechnicznej (drugi adres Al. Niepodległości 224). Powstał w 1934 na podstawie proj. Czesława Przybylskiego, I nagrody w zamkniętym konkursie z 1929. Początkowo na fasadzie była plakieta z godłem państwowym, ale w czasie okupacji została zaślepiona przez hitlerowców obecnie widoczna łąta. W 1955, z okazji Światowego Festiwalu Młodzieży obwiedziono ją picassowskim gołębkiem pokoju. W czasie powojennej odbudowy przedłużono także znacznie przybudówkę.

Pomnik Profesorów i Studentów Wydziału, poległych w 1939-45. Stał na miejscu niezidentyfikowanego popiersia przedwojennego.

Ogrodenie.

Nr 79: Pawilon koszar Jerozolimskich. Powstał ok. 1900 dla stacjonującej tu Trzeciej Artyleryjskiej Brygady Lejbgwardii. Na przełomie XIX i XX w. w kwadracie Topolowa \ Sucha \ Koszykowa \ Nowowiejska istniał cały zespół koszar.

Nr 79a: Gmach mieszkalny Funduszu Kwaterunku Wojskowego. (Drugi adres al. Niepodległości 245). Powstał w 1932 wg proj. Romualda Gutta i Józefa Jankowskiego. Od strony Koszykowej mieszkali oficerowie z wyższej szkoły wojennej, trwającej 3 lata. Od strony alei mieszkali wykładowcy, mieszkania były większe i bardziej luksusowe.

Nr 80: Kuchnia Towarzystwa Bratniej Pomocy Studentów Politechniki. Willa powstała w 1914 wg proj. Tadeusza Krzywdy-Polkowskiego. Budynek został uszkodzony w 1944, w czasie odbudowy został silnie przekształcony.

Nr 81: Filtry. Staraniem rosyjskiego prezydenta miasta, Sokratesa Starynkiewicza, w 1876-8 powstał zespół wodociągów wg proj. angielskiego inż. Williama Lindleya i jego syna, Williama Heerleina Lindleya. W. Lindley przebywał za granicą, jego syn zrzekł się prowadzenia robót, więc faktycznie prace nadzorowali R.S. Lindley i H. Höhman, a między 1888-1904 Alfons Grotowski z Józefem Linleyem. Wybrano to miejsce o wielkości 33ha, ponieważ było położone najniżej w Warszawie, 37 m n.p.m. Cały system uruchomiono 03.07.1886. Wodę czerpano z Wisły trzema pompami systemu Watta z przewodami o długości 775 m. W 1906-10 wykopano nawet specjalną zatokę, aby pompy nie pobierały piachu. Woda z Wisły oczyszczona była na Koszykach z 63% zawiesin w osadnikach i pompowana do zbiorników wody czystej przez system filtrów piaskowych i węglowych, gdzie woda oczyszczona była już w 98%. W 1900 dorobiono trzy pompy z fabryki D. Hartmana. W 1924 uruchomiono szwajcarskie elektryczne pompy odśrodkowe Sulzera, jednak stanowiły one głównie element dekoracyjny. Zasilane były silnikami Oerlikon o mocy 260 KM każdy, od 1933 zastąpione zostały silnikami z wytwórni Stanisława Twardowskiego. W czasie wojny zginęło tu 20 pracowników we wrześniu 1939, 20 zamordowano w czasie okupacji i 128 w czasie Powstania Warszawskiego. W czasie powstania zakład zajęty został przez 2 kompanie Wehrmachtu. Dowództwo kazało wyłączyć wodę walczącej Warszawie, ale inż. Henryk Janczewski, wykorzystując niewiedzę hitlerowców, dostarczał jeszcze więcej wody w czasie doby niż kiedykolwiek. Po upadku powstania, Janczewski wraz z L. Kolbińskim i F. Parypińskim wywieźli zamaskowane rysunki techniczne zakładu i sieci i ukryli je w Piastowie do końca wojny. Inż. Zygmunt Budzyński był w czasie powstania kierownikiem sieci: naprawiał przedziurawione przewody, aby walczącej Warszawie nie zabrakło wody i wyłączał sieć hitlerowcom. Filtry pracowały do 21.09.1944. Po zniszczeniach wojennych filtry odbudowano i uruchomiono 29.05.1945, a w 1952-8 zwiększono liczbę filtrów pospiesznych z 16 do 20 i dobudowano 7 grupę filtrów powolnych. W 1986, podczas przerabiania ul. Raszyńskiej, zniszczono jedną z bram. W obrębie Filtrów również ma swoje gniazda lęgowe 28 gatunków ptaków.

Wieża ciśnień. Powstała w 1885-6, nieczynna od wprowadzenia elektro-pomp w 1924, później tylko uruchomiona chwilowo w 1945 podczas wznawiania pracy filtrów. Ma wysokość 84 m, do połowy XX

w. był to najwyższa budowla w Warszawie.

Zespół Pompowni i Kotłowni Górne Miasto. Powstał w 1885-6, obecnie Muzeum. Mieszczą się tu dwie bliźniacze hale kotłowni i Pompownia I (nieco wyższa).

Zespół Pompowni i Kotłowni Dolne Miasto. Powstał częściowo w 1885-6 (Pompownia II) i w 1924 (Pompownia III na miejscu tarasu Pompowni II). Po wschodniej stronie dostawiono kotłownię z węglownią.

Zbiorniki Wody Czystej I-A, I-B, II-A, II-B, III-A, III-B. Zbudowane w 1885-1908 jako sklepione kolebkowo tunele. I-A i I-B powstały w 1885-6 po wschodniej stronie Domu Inżynierów, a zbiorniki II-A, II-B, III-A i III-B w 1907-8. Na grzbiecie 10 kominków wentylacyjnych. Przed I-A i II-A zachowały się przedsionki-zejścia: małe budyneczki.

Komory Wody Surowej A, B i C. Powstały w 1929-31 jako wielkie podziemne zbiorniki.

I Zespół filtrów Powolnych z Chlorowniami. Powstały w 1883-7. Wzdłuż boku rozmieszczone jest sześć przedsionków-zejść z numerami 1,3,5,7,9,11. Budynek chlorowni dobudowano w 1931.

II Zespół Filtrów Powolnych. Powstał w 1887-9 jako odpowiednik zespołu I, w zachodniej części. Do 1893 funkcjonował zastępczo jako zespół osadników. Wejścia mają numery 2,4,6,8,10,12, są tylko otynkowane w 1937.

III Zespół Filtrów Powolnych. Powstały w 1906-8 po wschodniej stronie zespołu I, ma sześć zejściówek o nrach 13,15,17,19,21,23.

IV Zespół Filtrów Powolnych. Wybudowane w 1898-1900, po zachodniej stronie zespołu II. Ma oryginalne, nie otynkowane elewacje i zejścia nr 14,16,18,20,22,24.

V Zespół Filtrów Powolnych. Powstał w 1913-5 po zach. Stronie zespołu III. Zejścia nie otynkowane o nr 25,27,29,31,33,35.

VI Zespół Filtrów Powolnych. Powstały w 1924-6, od strony Raszyńskiej. Ma odmienną architekturę zejściówek o nr 26,28,30,32,34,36.

Zespół Osadników Krytych 1-3. Zbudowane w 1892-4, przykryte nasypem ziemnym, z którego wystają cylindryczne kominki ceglane.

Zespół Osadników Krytych 4-2. Powstał ok. 1896. Od wschodu dobudowano zespół 8-6 w 1903, ale został zniszczony w czasie budowy drugiego obiegu technologicznego w latach 70 XX w.

Dom Inżynierów. Powstał w 1885-6.

Budynek Podstacji Elektrycznej. Powstał w latach 60 XX w. na miejscu Domu Techników, bliźniaczego z Domem Profesorów.

Budynek stajni. Powstał ok. 1900 przy Nowowiejskiej. Po 1945 dobudowano do stajni parterowy, otynkowany barak.

Barak warsztatowy. Powstał ok. 1939 w ciągu dawnego ciągu ul. Nowowiejskiej.

Stróżówka północno-zachodnia. Powstała w 1885-6 przy bramie od strony Koszykowej, jako jeden z dwóch bliźniaczych budynków.

Stróżówka północno-wschodnia. Powstała w 1885-6 przy bramie od strony Koszykowej, jako jeden z dwóch bliźniaczych budynków. Różni się jedynie brakiem okna w elewacji wschodniej i od ulicy.

Stróżówka wschodnia. Powstała w 1885-6 obok zbiorników wody czystej.

Stróżówka południowo-wschodnia. Powstała ok. 1930 przy bramie na ul. Nowowiejską.

Zakład Filtrów Pospiesznych. Konkurs na filtry rozpisano w 1927, do którego stanęły 23 firmy zagraniczne. Wreszcie projekt opracowany przez inż. Zygmunta Wendrowskiego i Antoniego Jawornickiego został zatwierdzony, ale w związku z koniecznością jego wyjazdu do Montrealu, filtry dokończone zostały w 1929-33 przez inżynierów z Montrealu, Charlesa des Bailleurs i C.M. Morssen. Zakład uruchomiono 21.03.1933 w obecności prezydenta Mościckiego. Mieści się tu pompownia, hala filtrów. Na fasadzie płaskorzeźby ‘Pragnienie i ‘Czystość. W 1948-9 dobudowano 2 przeszła w hali filtrów. Konsole sterownicze pochodzą z Providence, USA z XIX w. Nowe filtry, w związku z niewydolnością dotychczasowych, zbudowano w 1971 wg proj. inż. Andrzeja Kamińskiego, Władysława Kowalskiego, Janusza Stefańczyka i Andrzeja Kiepala.

Basen z fontanną.

Nowy budynek biurowy. Powstał w latach 90 XX w., utrzymany w stylu architektury ceglanej

Pomnik Sokratesa Starynkiewicza. Postawiony 04.07.1907 ku czci prezydenta Warszawy staraniem mieszkańców Filtrów i Ochoty, jednego z najbardziej zasłużonych, dzięki któremu powstały wodociągi miejskie, wprowadzono telefony, powiększono tabor tramwajów konnych do 7 linii, uporządkowano ulice. Sam projekt powstał w 1904, a pomnik wyłoniono z konkursu, który wygrał Jan Woydyga. W czasie wojny pomnik ukradli hitlerowcy, zostawiając jedynie cokół. W 1960 Dyrekcja Wodociągów i Kanalizacji zamówiła go w Pracowni Sztuk Plastycznych przy ul. Finlandzkiej, gdzie wykonano projekt gipsowy dłuta Stanisława Lisowskiego. Zrekonstruowano go w 1996 i jest to teraz 3-cia kopia pomnika.

Aleja platanów i park. Aleja główna obsadzona została pod koniec XIX w. platanami, a pomnik Starynkiewicza obsadzony parkiem z rzadkimi gatunkami drzew, m.in. dębem korkowym.

Ogrodzenie i bramy. Oryginalne jest to ceglane. Trzy bramy: dwie od ul. Nowowiejskiej i jedna od Koszykowej. Bramę zachodnią zniszczono w 1986 przy poszerzaniu ul. Raszyńskiej.

Nr 82: Pawilon koszar Jerozolimskich. Powstał ok. 1900 dla stacjonującej tu Trzeciej Artyleryjskiej Brygady Lejbgwardii, która używała koszar do 1915. Był to kompleks 10 budynków.

Nr 82a: Klinika Dermatologiczna UW i Instytut Wenerologii AM. Powstała w 1925 wg proj. T. Zielińskiego.

Popiersie dra Franciszka Kryształowicza. W holu głównym.

Data nadania nazwy: ok 1885 rok
